

DISTRIBUTIVNE STRATEGIJE U LANCU SNABDEVANJA

-
- Prilikom projektovanja nove distributivne mreže u okviru lanca snabdevanja mora neophodno je sagledati sve njene **karakteristike**:
    1. Postojeće karakteristike
    2. Projektovane karakteristike (zadate/željene)
    3. Eventualna ograničenja

GURANI, VUČENI I HIBRIDNI TOKOVI

- ✘ Posmatrajući lance snabdevanja kroz tokove koji se u njima realizuju uviđamo:
  1. Gurane tokove
  2. Vučene tokove
  3. Kombinovane (hibridne) tokove

GURANI TOKOVI

➤ Karakteristike

- Gurani model lanca snabdevanja se zasniva na dugoročnim prognoziranjem od strane proizvođača
- Može doći do Bullwhip efekta
- Moguće je centralizovano upravljati distributivnom mrežom
- Zbog čestih i nepredvidivih/neplanskih promena u proizvodnji dolazi do visokih transportnih troškova, visokih nivoa zaliha i/ili visokih troškova proizvodnje

GURANI TOKOVI

➤ Posledice

- Povećanje zaliha gotovih proizvoda
- Zastarevanje zaliha
- Opadanje konkurentnosti

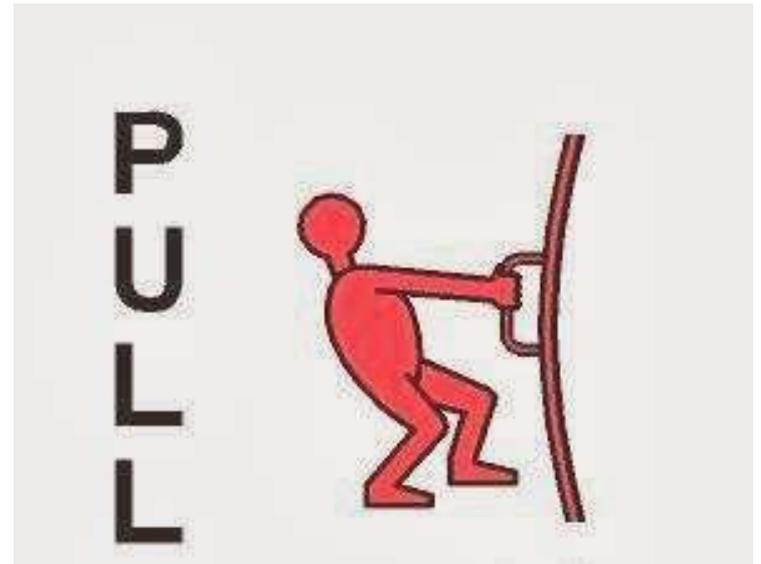

VUČENI TOKOVI

- **Karakteristike**
- Proizvodnjom se upravlja na osnovu stvarnih zahteva korisnika
- Brza razmena informacija o zahtevima korisnika, što vodi do:
  1. Smanjenja vremena od narucivanja proizvoda do njegove isporuke
  2. Smanjenja zaliha kod maloprodaje
  3. Smanjenja nivoa stohastičnosti zahteva
  4. Smanjenja zaliha kod proizvođača

VUČENI TOKOVI

- Troškovi sistema su manji u odnosu na “ekvivalentni” gurani tok
- *Distributivni centar postaje mesto koordinacije robnih tokova*

VUČENI TOKOVI

- **Potencijalni problemi:**
- Vučeni sistem je teško implementirati kada je vreme od naručivanja proizvoda do njegove isporuke toliko dugo da je praktično nemoguće reagovati pravovremeno na informacije o zahtevima
- Teško je postići ekonomiju obima u proizvodnji i transportu jer se ovi sistemi praktično teško planiraju za neki duži vremenski period (unapred)

GURANI ILI VUČENI TOKOVI

- Vučeni lanac snabdevanja

Što je veći nivo stohastičnosti zahteva

Što niži nivo stohastičnosti

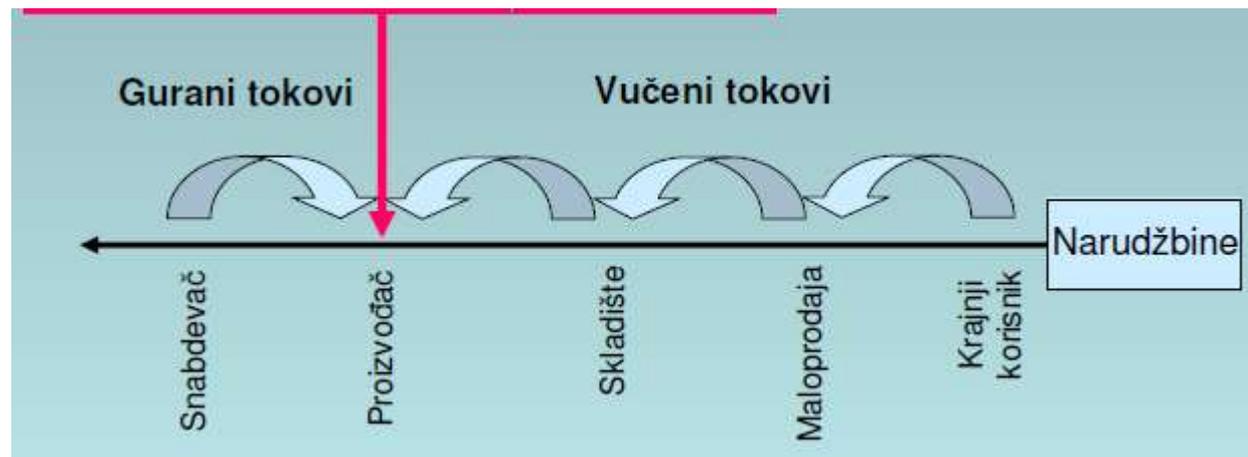
- Gurani lanac snabdevanja

- Vučeni lanac snabdevanja

Što niži transportni troškovi

Što veći transportni troškovi

- Gurani lanac snabdevanja

HIBRIDNI TOKOVI

- Postoje slučajevi kada su gurani sistemi pogodni za jedne delove lanca snabdevanja dok su vučeni pogodniji za druge delove
- Na primer, početne faze lanca snabdevanja mogu biti gurano orijentisane, dok krajnje faze mogu biti vučeno orijentisane ili obrnuto

Primeri - zanimljivosti

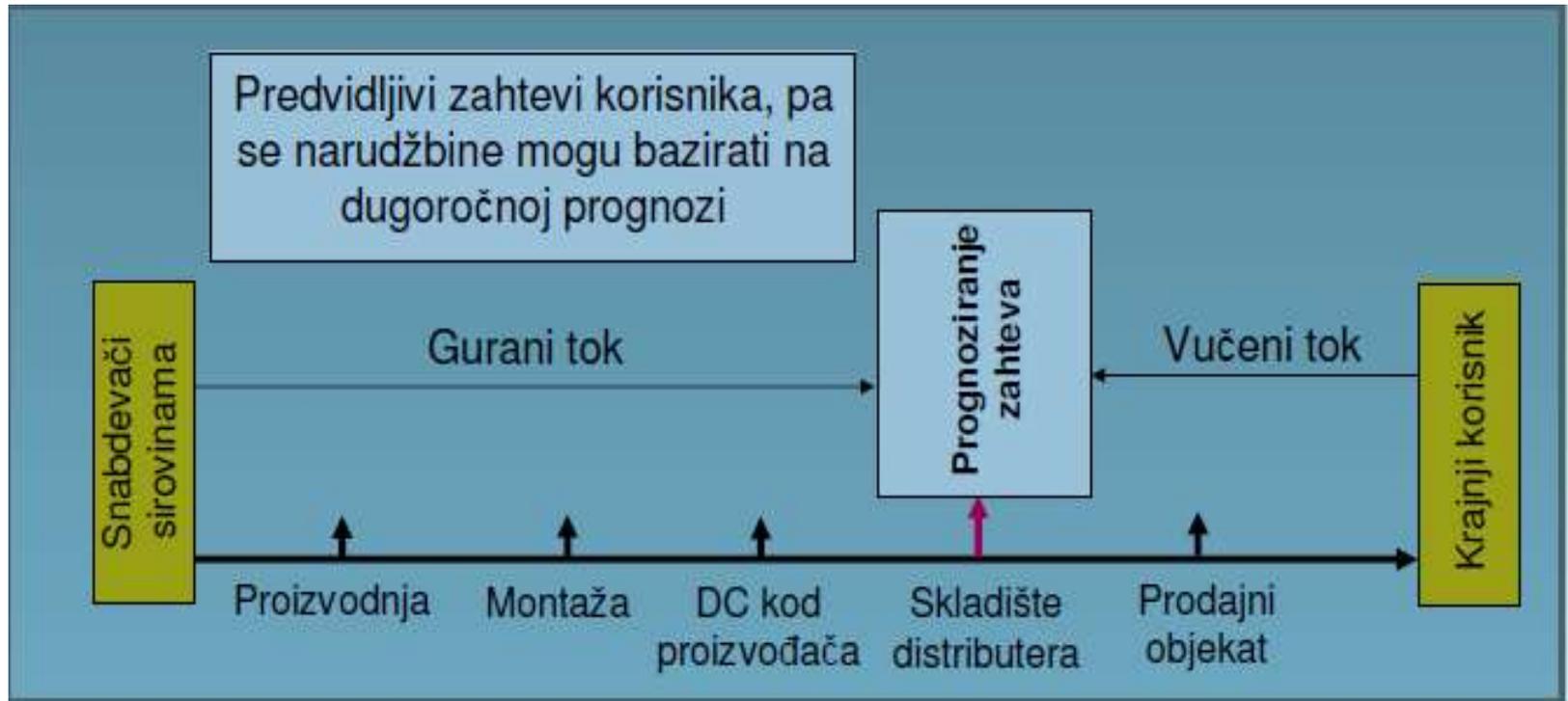
https://www.youtube.com/watch?v=SW_KcnG3fso

**PUSH VS PULL
PRODUCTION
STRATEGIES**

GURANI, VUČENI I HIBRIDNI TOKOVI

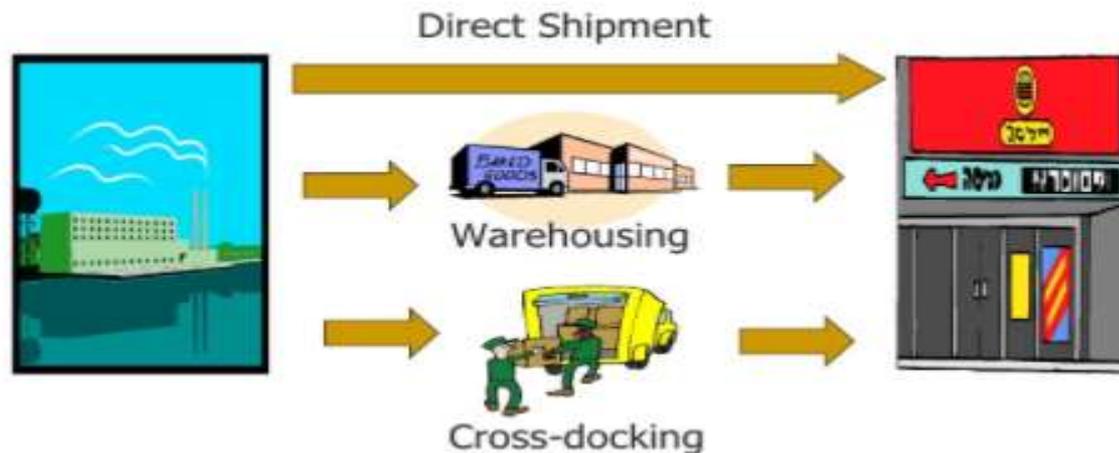
Nivo stohastičnosti zahteva	veliki	Čisti vučeni lanac snabdevanja	Vučeno-gurani lanac snabdevanja (Built to Order)
	mali	Gurano-vučeni lanac snabdevanja	Gurani lanac snabdevanja
		mala	velika
		Ekonomija obima	

PRIMER HIBRIDNOG TOKA

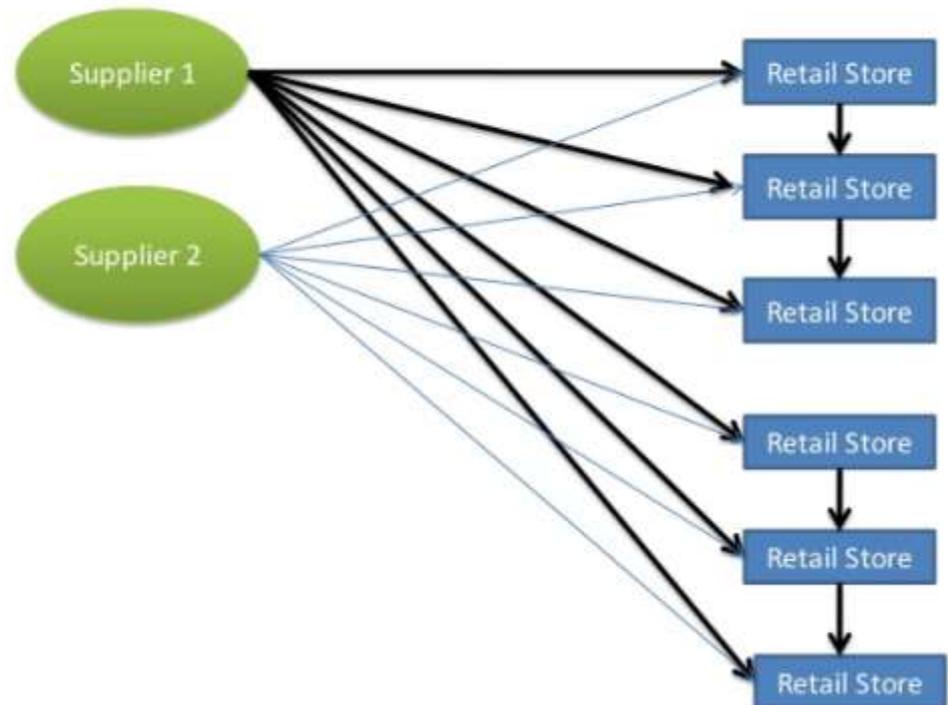
DISTRIBUTIVNE STRATEGIJE

- U lancu snabdevanja se najčešće primenjuju sledeće **distributivne strategije**:
  1. Strategija direktne isporuke
  2. Strategija sa skladištenjem robe
  3. Strategija cross-docking-a

STRATEGIJA DIREKTNE ISPORUKE

- Roba se otprema direktno od snabdevača do maloprodajnih objekata bez prolaza kroz distributivne centre

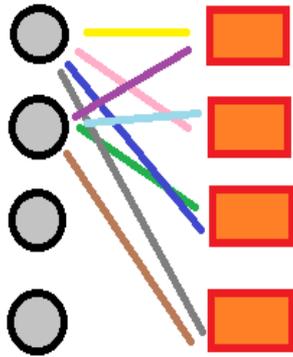

STRATEGIJA DIREKTNE ISPORUKE

- Postoje 4 tipa direktne isporuke:
  - Jedno izvorište, jedna destinacija
  - Jedno izvorište više destinacija
  - Više izvorišta, jedna destinacija
  - Više izvorišta, više destinacija

STRATEGIJA DIREKTNE ISPORUKE

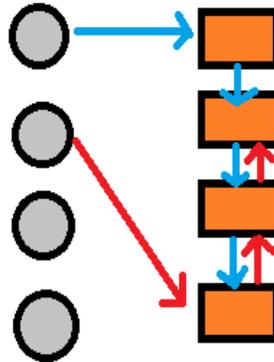
Proizvođač Maloprodajni objekat

TIP 1

Jedno izvorište, jedna
destinacija

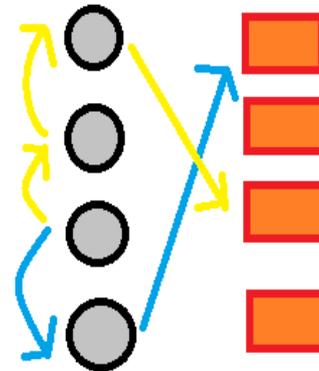
Proizvođač Maloprodajni objekat

TIP 2

Jedno izvorište, više
destinacija

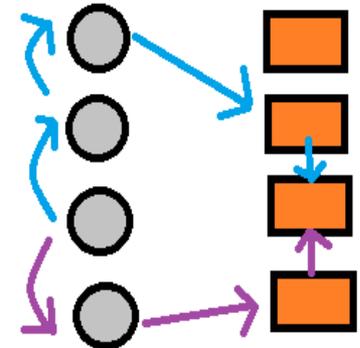
Proizvođač Maloprodajni objekat

TIP 3

Više izvorišta, jedna
destinacija

Proizvođač Maloprodajni objekat

TIP 4

Više izvorišta, više destinacija

STRATEGIJA DIREKTNE ISPORUKE

- **Prednosti:**
- Troškovi koji se javljaju u distributivnom centru i skadištu se eliminišu
- Smanjuje se vreme između narucivanja robe i njene isporuke
- **Nedostaci:**
- Povećavanje nivoa zaliha kod snabdevača i proizvođača
- Visoki transportni troškovi kod proizvođača i distributera (primena vozila manje nosivosti koja distribuiraju robu na više lokacija)

STRATEGIJA DIREKTNE ISPORUKE

- **Primena:**
- Kada postoji zahtev za potpunim iskorišćenjem nosivosti transportnih sredstava od strane menadžmenta maloprodajnih objekata
- Kada postoje jaki maloprodajni sistemi
- Kada je vreme od naručivanja robe do njene isporuke kritično

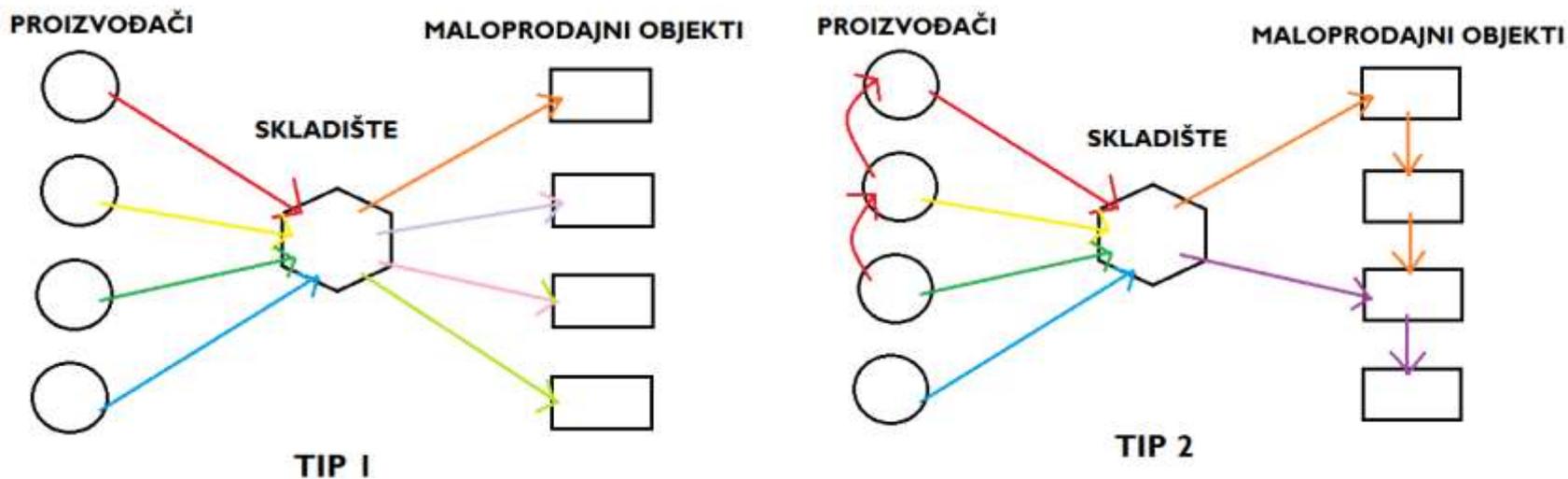
STRATEGIJA SA SKLADIŠTENJEM ROBE

Skladišta imaju važnu ulogu u lancu snabdevanja i mogu se nalaziti kod bilo kog učesnika u lancu. **Strategija sa skladištenjem robe** je klasična strategija u kojoj skladišta čuvaju i obezbeđuju zalihe za korisnike.

STRATEGIJA SA SKLADIŠTENJEM ROBE

Robni tokovi do skladišta mogu ići direktno od proizvođača – tip 1, ili se mogu praviti različite kombinacije – tip 2,

u zavisnosti od karakteristika proizvodnog procesa, karakteristike proizvoda, industrijske grane i slično.

CENTRALIZOVANO NASUPROT DECENTRALIZOVANOM UPRAVLJANJU LANCEM SNABDEVANJA – SUŠTINSKE RAZLIKE

Karakteristike **centralizovanog** sistema:

- **Odluke se donose na centralnom mestu za ceo lanac snabdevanja**
- Moguće je primeniti sistem na lanac snabdevanja posmatran u užem smislu – vlasništvo jedne kompanije; ređe u praksi
- Moguće primeniti i na lanac snabdevanja u širem smislu, pri čemu se *uštede ili profiti raspoređuju duž lanca* na osnovu prethodno definisane poslovne politike i ugovora sa učesnicima

CENTRALIZOVANO NASUPROT DECENTRALIZOVANOM UPRAVLJANJU LANCEM SNABDEVANJA – SUŠTINSKE RAZLIKE

- Zahteva informacioni sistem koji omogućuje *razmenu informacija između učesnika* (pristup informacijama tako da svi učesnici imaju iste podatke)
- Omogućuje koordinisano sprovođenje definisanih strategija čiji je cilj *smanjenje ukupnih troškova i podizanje nivoa usluge* duž lanca snabdevanja

Cilj: minimiziranje ukupnih troškova za zadati nivo usluge korisniku, tj *postizanje globalne optimizacije*

CENTRALIZOVANO NASUPROT DECENTRALIZOVANOM UPRAVLJANJU LANCEM SNABDEVANJA – SUŠTINSKE RAZLIKE

Karakteristike **decentralizovanog** sistema:

- Svaki član donosi za sebe *najpovoljnije odluke* i identifikuje najefektivniju strategiju, *bez obzira na to kako će ona učestvovati na ostale članove lanca snabdevanja*
- Svaki član *zadržava informacije* o svom poslovanju za sebe
- Obično se ostvaruje *postizanje lokalne optimizacije*

CENTRALIZOVANO NASUPROT DECENTRALIZOVANOM UPRAVLJANJU LANCEM SNABDEVANJA – SUŠTINSKE RAZLIKE

S obzirom na to da sistem nekada “prirodno” ne može biti centralizovan zbog toga što različiti učesnici lanca imaju različite vlasnike i ciljeve, treba naći način da se to prevaziđe.

Rešenje: Formiranje partnerstava između članova lanca kako bi se iskoristile prednosti centralizovanog sistema.

CENTRALNO NASUPROT LOKALNOM LOCIRANJU OBJEKATA U LANCU SNABDEVANJA

Da li je bolje imati centralizovanu ili lokalizovanu proizvodnju i skladišne objekte?

Odgovor na pitanje zavisi od sagledavanja više uticajnih **faktora:**

- **Zaštitne zalihe** – u centralizovanim sistemima su zaštitni nivoi zaliha manji u odnosu na decentralizovane – što je veća centralizacija operacija, to su zaštitne zalihe niže
- **Indirektni troškovi** – ekonomija obima ukazuje na to da su ukupni indirektni troškovi manji u sistemima sa nekoliko velikih centralizovanih skladišta, nego u sistemima sa mnogo malih lokalizovanih skladišta

CENTRALNO NASUPROT LOKALNOM LOCIRANJU OBJEKATA U LANCU SNABDEVANJA

- **Ekonomija obima** – u mnogim proizvodnim operacijama se može postići ekonomija obima ako se pristupi konsolidaciji proizvodnje. Za isti proizvodni kapacitet mnogo je jeftinije imati nekoliko velikih objekata, nego mnogo malih
- **Vreme potrebno za realizaciju porudžbine** – vreme koje protekne od poručivanja proizvoda do njegove isporuke korisnicima se često može skratiti ako se veliki broj skladišta locira bliže korisnicima

CENTRALNO NASUPROT LOKALNOM LOCIRANJU OBJEKATA U LANCU SNABDEVANJA

- **Usluga** – zavisi od toga kako se usluga definiše. Centralizovano skladište omogućuje iskorišćenje prednosti koje daje risk-pooling : više narudžbina se može realizovati sa nižim ukupnim nivoom zaliha; sa druge strane, vreme otpreme iz skladišta do maloprodajnih objekata je duže
- **Transportni troškovi** – direktno su povezani sa brojem skladišta. Što je veći broj skladišta, veći su i transportni troškovi između proizvodnih objekata i skladišta jer je ukupno pređeno rastojanje veće i što je još važnije, manja je verovatnoća da se mogu primeniti sniženja cena na bazi količine. Međutim, distributivni troškovi iz skladišta do maloprodajnih objekata opadaju, jer su skladišta bliža korisnicima

CENTRALNO NASUPROT LOKALNOM LOCIRANJU OBJEKATA U LANCU SNABDEVANJA

Zaključak je da je moguće da distributivna strategija bude efikasna i ako se neki proizvodi skladište u centralnom skladištu, a drugi u različitim lokalnim skladištima.

Na primer:

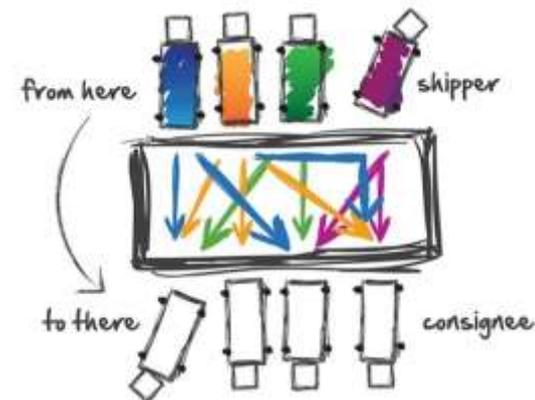
- Veoma skupi proizvodi sa niskom tražnjom mogu biti čuvani u centralnom skladištu, a
- Jeftiniji proizvodi koji imaju veliku tražnju mogu biti čuvani u lokalnim skladištima

CROSS-DOCKING STRATEGIJA

- **Definicija:** Cross-docking predstavlja distributivnu strategiju u kojoj se roba isporučuje do krajnjeg korisnika preko cross dock terminala
- Cross dock terminal je pretovarni terminal, odnosno transferna tačka između odlaznih i dolaznih tokova, bez dugotrajnog zadržavanja i čuvanja robe
- **Uloga cross dock terminala** je konsolidacija robnih tokova od različitih pošiljalaca i njihova otprema ka različitim primaocima

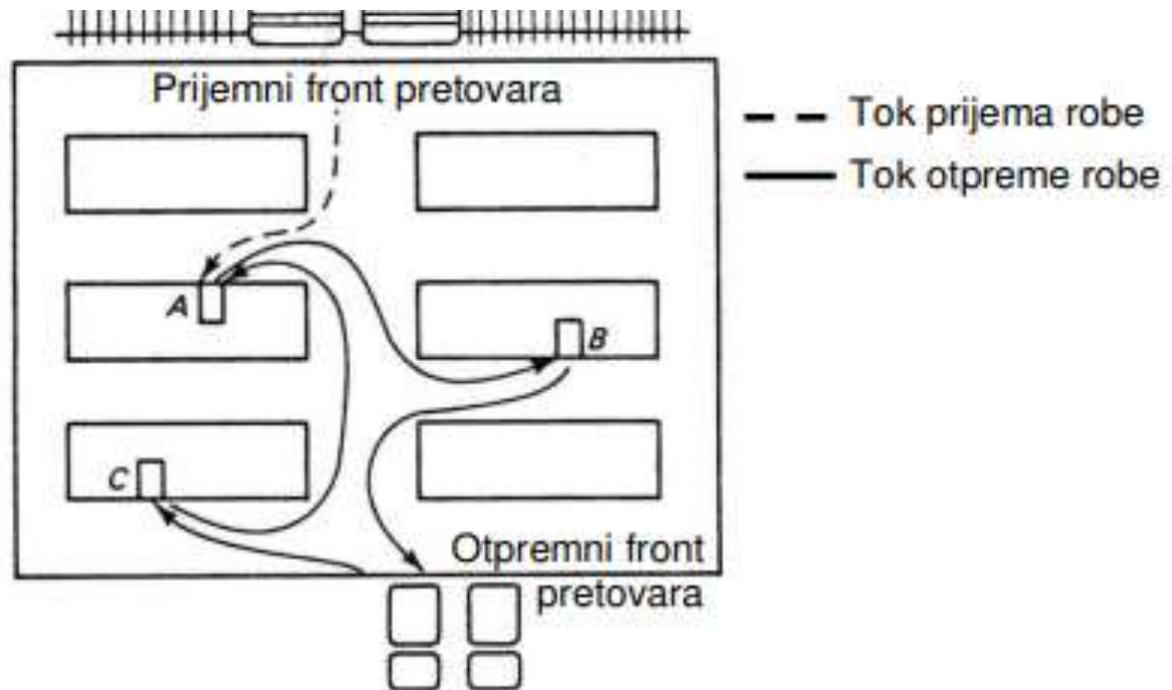
CROSS-DOCKING STRATEGIJA

- **Karakteristike cross-docking strategije:**
  - ❑ Visok koeficijent obrta robe
  - ❑ Kratko zadržavanje robe u terminalu
  - ❑ Visok nivo koordinacije prijema i otpreme robe
  - ❑ Niski ili nepostojeći troškovi zaliha
  - ❑ Visoki operativni troškovi

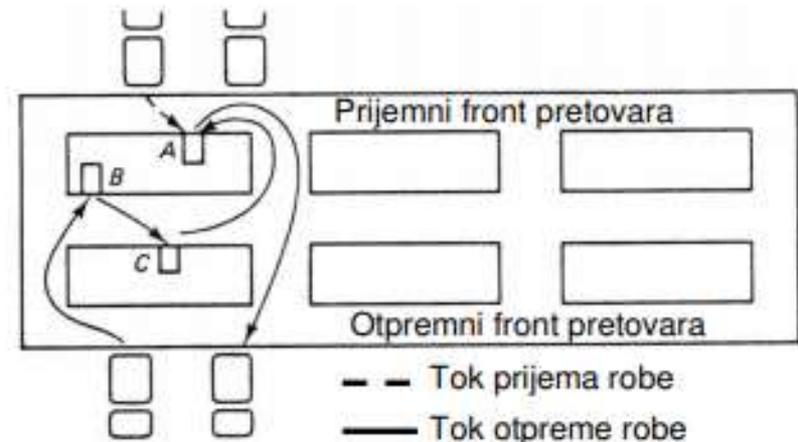
Klasično skladište

- Obrt zaliha je nizak
- Osnovna funkcija je čuvanje robe
- Dopušta se velika visina objekta kao i uski prolazi
- Oblikovanje layout-a prema što boljem iskorišćenju prostora

Cross dock terminal

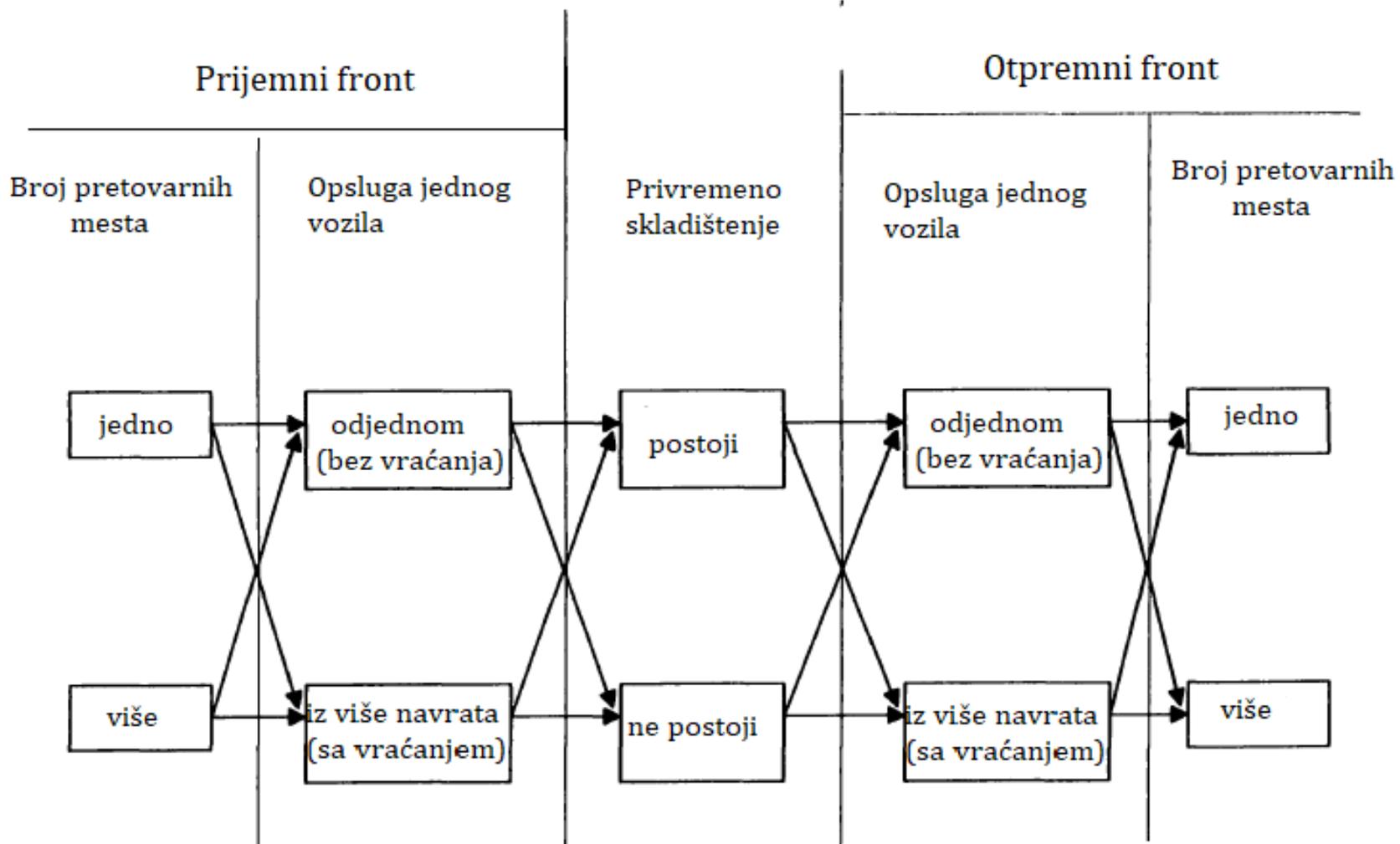
- Visok koeficijent obrta zaliha
- Troškovi rukovanja materijalima imaju veći uticaj na ukupne troškove u poređenju sa troškovima prostora (za smeštaj i čuvanje zaliha)
- Skladišni blokovi niski i male dubine/”plitki”
- Oblik objekata: najčešće uski i dugački

CROSS-DOCKING STRATEGIJA

- **Uslovi** za uspešno funkcionisanje cross-docking strategije:
  - ❑ Strateška partnerstva između učesnika u lancu snabdevanja
  - ❑ Kvalitetan informacioni sistem i razmena podataka između svih učesnika u LS
  - ❑ Kontrola i dobra koordinacija svih procesa u cross dock terminalu
  - ❑ Adekvatna oprema, kvalifikovana radna snaga
  - ❑ Odgovarajući nivo menadžmenta svim aktivnostima u LS-u

CROSS-DOCKING STRATEGIJA

CROSS-DOCKING STRATEGIJA

- **Prednosti cross-docking strategije:**
  - ❑ Ograničavanje troškova zaliha
  - ❑ Smanjenje vremena od naručivanja proizvoda do njegove isporuke
- **Nedostaci cross-docking strategije:**
  - ❑ Zahteva visoke početne investicije
  - ❑ Zahteva sofisticirani informacijski sistem
  - ❑ Zahteva preciznu koordinaciju između svih procesa u sistemu
  - ❑ Prognoziranje kritično
  - ❑ Neophodan brz i pouzdan transportni sistem
  - ❑ Efektivnost ne baš stabilna i neretko niska

CROSS-DOCKING STRATEGIJA

- Primer – WAL-MART:

Roba se kontinualno otprema u skladišta, a iz skladišta u maloprodajne objekte

- Zadržavanje u skladištu – najviše 48h, nema zaliha (maloprodajni objekti se snabdevaju prosečno jednom u dve nedelje, rok isporuke je 48h)
- Lanac snabdevanja Wal-Mart-a garantuje da će se bilo koja narudžbina realizovati za nekoliko sati

CROSS-DOCKING STRATEGIJA

- ❑ Privatni informaciono-komunikacioni centar (satelitska veza) omogućava slanje podataka direktno sa mesta prodaje do svih učesnika u lancu (distributera, snabdevača,...)
- ❑ Brz i pouzdan transportni sistem (2000 kamiona opslužuje 19 skladišnih objekata)
- ❑ **Efekti** – niže prodajne cene proizvoda u poređenju sa konkurencijom

IZGLED JEDNOG CROSS-DOCK SKLADIŠTA/TERMINALA

IZGLED JEDNOG CROSS-DOCK SKLADIŠTA/TERMINALA

KOMENTARI ANALIZIRANIH STRATEGIJA

- Samo nekoliko “glavnih” maloprodajnih sistema ekskluzivno koriste samo jednu od navedenih strategija.
- Za vrednovanje navedenih strategija potrebno je utvrditi sve relevantne **faktore**, kao što su:
  - ❑ Zahtevi korisnika (karakteristike i obeležja)
  - ❑ Lokacija u česnika u lancu snabdevanja
  - ❑ Zahtevani nivo usluge
  - ❑ Ukupni troškovi i troškovi transporta (dopreme i distribucije)

KOMENTARI ANALIZIRANIH STRATEGIJA

Svi navedeni faktori utiču na efikasnost primene određene strategije. (Na primer, postoji jaka međuzavisnost između transportnih troškova i troškova zaliha. Obe vrste troškova zavise od količine isporuke, ali na suprotne na čine. Povećavanjem količina u isporuci smanjuje se frekvencija isporuke i omogućava se isporučiocu da snizi cene na količinu isporuke, smanjujući tako transportne troškove. Međutim, velike količine za isporuku povećavaju troškove zaliha po jedinici, zadržavajući zalihe duži period vremena).

KOMENTARI ANALIZIRANIH STRATEGIJA

Varijacije zahteva takođe imaju uticaja na efikasnost primene distributivne strategije zbog svog uticaja na ukupne troškove (što je veća varijabilnost, veća je i potreba za zaštitnim zalihamama; zalihe u skladištima obezbeđuju zaštitu od stohastičnih i nestacionarnih zahteva, a što više ima skladišta, to je potrebno i više zaštitnih zaliha da bi se održao zahtevani nivo opsluge).

KOMENTARI ANALIZIRANIH STRATEGIJA

Ako se skladišta ne **koriste za čuvanje zaliha, već za cross-docking strategiju**, ili ih nema uopšte (kao pri direktnoj isporuci), potrebno je imati **više zaštitnih zaliha u sistemu**, globalno gledano (svaki maloprodajni objekat mora imati svoje zaštitne zalihe).

KOMENTARI ANALIZIRANIH STRATEGIJA

- U ovim slučajevima, zalihe se mogu smanjiti tačnijim prognoziranjem tražnje i optimizacijom zaštitnih zaliha. Pri poređenju primene različitih distributivnih strategija za lanac snabdevanja se moraju porediti:
  - Vreme od naručivanja proizvoda do njegove isporuke
  - Količine koje naručuje svaki maloprodajni objekat
  - Investicije koje su potrebne za svaku od alternativa

POREĐENJE DISTRIBUTIVNIH STRATEGIJA

STRATEGIJE KRITERIJUMI	DIREKTNA ISPORUKA	CROSS-DOCKING	KLASIČNA STRATEGIJA (SKLADIŠTA)
TRANSPORTNI TROŠKOVI		 smanjeni troškovi dopreme u odnosu na direktnu isporuku	 smanjeni troškovi dopreme u odnosu na direktnu isporuku
TROŠKOVI ČUVANJA ZALIHA	nema skladišnih troškova	nema troškova čuvanja zaliha	postoje i troškovi čuvanja zaliha i skladištenja
RISK-POOLING			efekti risk-poolinga
ALOCIRANJE PROIZVODA NA MALOPRODAJNE OBJEKTE	kod proizvođača	odloženo	odloženo